

Dit satellietbeeld van België is tot stand gekomen op basis van de multispectrale gegevens (XS) bekomen door een HRV opname (Haute Résolution Visible) met de Spotsatelliet. Voor het opmaken van deze mozaïek waren achttien registraties nodig opgenomen tijdens de lente en de zomer van 1992. Die beelden werden bereidwillig ter beschikking gesteld van de Commissie van de Atlas door de federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele aangelegenheden (D.W.T.C.). Om de visuele interpretatie te vergemakkelijken werd gebruik gemaakt van een valse kleurencompositie waarop, bij het drukken, de blauwe kleur geassocieerd werd met de XS1 spectraalband, de groene met de XS2 en de rode met de XS3. De kaartschaal (1/500.000) laat niet toe alle details van de opname die met een 20 meter resolutie gebeurde, weer te geven. De mozaïek werd geometrisch verbeterd in het vlak van de Belgische Lambert-projectie, maar de gedrukte aanzetstreepjes van het graadnet en de dwarsbalkjes zijn weergegeven in geografische coördinaten. Het satellietbeeld werd vervolledigd met planimetrische details (grenzen, hydrografie) en beschrifting, geselecteerd overeenkomstig de overige kaartbladen van de Atlas. Spijts de grote zorg voor de beeldkeuze was het niet mogelijk bewolkingseffecten volledig uit te schakelen: enkele witte bewolkingssporen blijven zichtbaar in de streek van Bertrix.

De interpretatie van het satellietbeeld met valse kleuren doet beroep op verschillende criteria, zoals de kleur (zowel tint als intensiteit), de structuur en de textuur van het beeld. Alhoewel geen enkele classificatie werd uitgevoerd zal de lezer toch geneigd zijn het kaartbeeld te interpreteren in termen van bodembedekking. Die afleiding is echter onzeker omdat er geen enkelvoudig verband bestaat tussen de kleur en de textuur enerzijds en de aard van het bodemgebruik anderzijds. Hoe dan ook, een synoptisch onderzoek van de satellietkaart toont de grote regionale indelingen van het land terwijl een meer gedetailleerd onderzoek subregionale en zelfs lokale kenmerken met een verbazend detail laat zien. De hierna volgende analyse berust opeenvolgend op die twee onderzoeksniveaus.

De donkere tint die vooral in het oosten van de kaart opvalt, verraadt er de massieven met uitgestrekte coniferenbebossing; ze kenmerkt ook de beboste stroken ten zuiden van Samber-Maas. Samen met de tussenuitruimten ingenomen door weiden (in het rood) karakteriseert ze het centraal deel van de Ardennen georiënteerd volgens de licht gebogen as van de anticline. Een deel van het Ardens plateau wordt voor landbouw (gras en akkers) benut, maar de zuidelijke rand is echter volledig bebost en vormt tevens een duidelijke grens met Belgisch-Lotharingen waar de beboste subparallele stroken overeenkomen met de opeenvolgende cuesta's. Langs de uiterste grens van de Ardennen komen uitgestrekte weidegebieden voor, gemakkelijk te herkennen door de rode tint en een relatief uniforme textuur. Dit is zowel het geval in het noordoosten met het Land van Herve, in de regio van Saint-Vith als in het zuidwesten met de Thiérache en het Land van Beaumont. In het noorden van de Ardennen daarentegen is de Famenne-depressie slechts herkenbaar door een reeks kleinere beboste massieven met een duidelijk SW-NE oriëntatie. Nog verder noordwaarts is het Condruisch plateau zichtbaar met zijn opeenvolging van evenwijdige kammen en depressies waarbij af en toe smalle parallelle bosstroken tot uiting komen.

De coniferenbossen van de Kempen, even sterk contrasterend als het Ardens woud maar meer genuanceerd en vooral in een meer gedifferentieerd milieu, vertonen eveneens een donkere tint. Ze tonen goed de zuidgrens van het Laagplateau van de Kempen en laten toch ook het Maasland tot zijn recht komen. Men vindt ze niet alleen terug op het plateau zelf maar ook op de rug van de cuesta van de klei van de Kempen in het noordoosten van de provincie Antwerpen, telkens geassocieerd met duinstroken (lichtblauwe tint).

Een ander element, dit keer antropisch van aard en in het blauw weergegeven, nl. de grote agglomeraties en het hele stedennet, is onmiddellijk waarneembaar bij synoptische lezing van het satellietbeeld. Alhoewel de inwendige structuur van de steden op de schaal van de kaart slecht tot uiting komt zijn de grote infrastructures zoals havens en luchthavens daarentegen goed geïndividualiseerd. De morfologische grenzen van de grote agglomeraties zijn vaak diffuus, terwijl die van de kleine en middelgrote steden over het algemeen goed afgebakend zijn ten opzichte van hun landelijke omgeving. De verstedelijkte en geïndustrialiseerde as van Hene-Samber-Maas vertoont meer continuïteit dan de Klassieke kaarten laten uitschijnen terwijl de middelgrote steden van Binnen-Vlaanderen opvallen door een merkwaardige densiteit en schikking.

Een ruim deel van de textuurinformatie komt van het perceelspatroon onderlijnd door de afwisseling van velden met en zonder teelten. Aldus zijn de grote ruilverkavelde percelen kenmerkend voor geheel Haspengouw, van Droog-Haspengouw in het oosten tot het Doornikse in het westen. Alhoewel zuidelijk Thudinie en Haut-Pays ten zuiden van de Hene-Samber liggen, sluiten ze toch aan bij die grote streek, evenals het terras van Dahlem ten oosten van de Maas. De textuurverandering langs de noordrand van de leemstreek suggereert de grens met een andere regio; in feite komt hier vooral het effect van een verschillend ruilverkavelingsbeleid tussen het Vlaams en het Waals gedeelte van eenzelfde geografische regio tot uiting komt. Vooral in het noordoosten ligt de eigenlijke grens tussen Droog Haspengouw in het zuiden en Vochtig Haspengouw in het noorden meer noordelijk dan de zichtbare textuurovergang op het satellietbeeld.

De geringe bedekking van de akkers met gewassen verklaart waarom in zandlemig Vlaanderen ten westen van de Leie, de dominante blauwe tint zo sterk contrasteert met de tint van de aangrenzende Polders. Deze laatste zijn vochtiger, tellen meer weiden, althans in het zuidelijk deel ervan, en zijn in het rood weergegeven. Men kan er gemakkelijk de grenzen van de Dunkerque transgressie herkennen, b.v. langs de valleien van IJzer en bijrivieren.

Het zuidelijk deel van de Polders laat eveneens toe een meer gedetailleerde analyse te maken van het satellietbeeld. Zo laat het groot en rechthoekig perceelspatroon de Frans-Belgische Moeren herkennen als een afzonderlijke subregio. Bovendien onderscheidt men gemakkelijk aansluitend bij het strand, de verschillende duinmassieven die ten dele begroeid zijn, zoals de oude duinen van Adinkerke. Tussen Eeklo en de Zeeuws-Vlaamse Polders komen de typische repelpercelen in het Meetjesland perfect tot uiting, terwijl in het zuidwesten van deze subregio de donkere vlekken die overeenkomen met kleine bossen, een aanduiding zijn voor de uitgestrektheid van het Houtland.

Over het algemeen zijn de bossen trouwens gemakkelijk aanwijsbaar te midden van de landbouwgebieden. Dat is voorzeker het geval van grotere bosarealen zoals het Zoniënbos en het bos van Meerdal, maar ook van de meer verbrokkelde bosoppervlakten gelegen op de valleiflanken ingesneden in het Brabants plateau (Dijle, Lasne, enz...) en van de discontinue bosstrook die de cuesta van de klei van Boom tussen Mechelen en Aarschot volgt. Men ziet ook duidelijk het bos van Houssière dat zich uitstrekt tussen Senne en Sennette langsheen die merkwaardige lijn die de grens aangeeft tussen de Brabantse en de Henegouwse Leemstreek. Opvallend is ook de strook beboste heuvelen die het Hageland ten noordoosten van Leuven kenmerken. Voorheen werd reeds gewezen op de wijze waarop bossen de langgerekte kammen van Condroz en de Kalkmassieven van Famenne-Fagne tot uiting doen komen. Men lette er bijzonder op hoezeer het erg verstoord verloop van de Kalksteenzoom in de omgeving van Han-sur-Lesse tot uiting komt. Opvallend is ook hoe de Hoge Venen sterk afsteken tegenover de grote bosmassieven die hen omsluiten; hetzelfde geldt voor de grote cirkelvormige open plekken die ontstaan zijn ingevolge middeleeuwse ontginningen of door milieuverloeding ten gevolge van vroegere industrialisatie zoals in de Kempen.

Naast vele andere voorbeelden van regionale kenmerken die op het satellietbeeld tot uiting komen kan men evenwel ook lacunes aanwijzen zoals het ontbreken van onderscheid tussen zekere details. Inderdaad zijn niet alle regionale grenzen duidelijk en evenmin lineair weergegeven. In vele gevallen gaat het inderdaad om overgangszones en zijn ze moeilijk op het satellietbeeld te delimiteren. Zelfs de zogenaamde homogene en/of specifieke kern van de streken kan vaak niet geïdentificeerd worden. Bij wijze van voorbeeld wordt verwezen naar de streek van de Vlaamse heuvelen en de Henegouwse waartussen het contrast op het satellietbeeld slechts gering is niettegenstaande duidelijke reliëfverschillen. Zo ook is de zo specifieke perceelstructuur van het Land Van Waas, alhoewel in werkelijkheid al wat vervaagd, nagenoeg niet herkenbaar op het satellietbeeld. Alhoewel de schaal van de kaart en in mindere mate de resolutie van de satellietopname toelaten sommige lacunes te verklaren, mag men toch ook niet uit het oog verliezen dat de kleuren, de contrasten en de textuur in hoge mate afhankelijk zijn van de fenologie van de vegetatie op het ogenblik van de beeldopname door de satelliet. Bijgevolg zal een analoge mozaïekbedekking opgemaakt volgens dezelfde technische procedure, maar gebruik makend van satellietbeelden opgenomen gedurende een ander seizoen ongetwijfeld andere interessante vaststellingen mogelijk maken. Wellicht zal dit echter gebeuren met verlies van informatie die op de eerste versie wel kon ingewonnen worden.